

Sygn. akt I ACz 238/13

POSTANOWIENIE

Dnia 6 marca 2013 roku

Sąd Apelacyjny w Poznaniu – Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	SSA Marek Górecki /spr./
Sędziowie:	SA Jacek Nowicki SA Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga

po rozpoznaniu w dniu 6 marca 2013 r.

sprawy z wniosku uprawnionego **M. Z.**

przy uczestnictwie obowiązanej **B. B.**

o udzielenie zabezpieczenia

na skutek zażalenia obowiązanej na postanowienie Sądu Okręgowego w Poznaniu

z dnia 3 stycznia 2013 sygn. akt XII Co 150/12

p o s t a n a w i a:

- 1. zmienić zaskarżone postanowienie w ten sposób, że oddalić wniosek o zabezpieczenie w części dotyczącej obciążenia hipoteką przymusową do kwoty 270.000 zł nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi księgę wieczystą nr (...) oraz zajęcia wierzytelności przysługujących obowiązanej od (...) sp. z o.o. w W. z tytułu dzierżawy tej nieruchomości,**
- 2. w pozostałym zakresie zażalenie oddalić,**
- 3. rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego pozostawić orzeczeniu kończącemu merytoryczne postępowania w sprawie.**

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Marek Górecki Jacek Nowicki

I ACz 238/13

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy udzielił uprawnionemu zabezpieczenia przed wszczęciem postępowania w sprawie o zobowiązanie do złożenia świadczenia woli i zapłatę przez: ustanowienie zakazu zbywania i obciążania niezabudowanej nieruchomości położonej w B. przy ul. (...), dla której Sąd Rejonowy w Bydgoszczy prowadzi księgę wieczystą (...) i ujawnienie tego faktu w księdze wieczystej, obciążenie tej nieruchomości hipoteką przymusową do

kwoty 270.000 zł, zajęcie wierzytelności przysługujących obowiążanej od (...) sp. z ograniczoną odpowiedzialnością z tytułu dzierżawy przedmiotowej nieruchomości i wyznaczył uprawnionemu termin dwóch tygodni od dnia doręczenia postanowienia do wytoczenia przeciwko obowiążanej powództwa o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli i zapłatę kwoty 270.000 zł.

W zażaleniu na to postanowienie obowiążana wniosła o jego zmianę i oddalenie wniosku o udzielenie zabezpieczenia w całości i zasądzenie od uprawnionego zwrotu kosztów postępowania zabezpieczającego, w tym kosztów zastępstwa adwokackiego według norm przepisanych wraz z opłatą od pełnomocnictwa, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Skarżąca zarzuciła:

- naruszenie art. 948 § 1 i 2 kc poprzez ich niewłaściwe zastosowanie, skutkujące uznaniem zapisu w testamencie z dnia 2 października 2003 r. jako dotyczącego całej nieruchomości gruntowej przy ul. (...) w B.,
- naruszenie art. 1003 i 1004 § 1 kc poprzez ich niezastosowanie, skutkujące pominięciem przysługującego obowiążanej uprawnienia do domagania się zmniejszenia zapisu zwykłego w związku ze skierowanym przeciwko niej roszczeniem o zapłatę zachowku,
- naruszenie art. 970 kc poprzez niewłaściwą wykładnię wskutek utożsamienia terminu wymagalności zapisu zwykłego z datą ogłoszenia testamentu,
- naruszenie art. 730¹ § 1 i 2 w zw. z art. 243 kpc poprzez uznanie, że uprawniony uprawdopodobnił istnienie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia,
- naruszenie art. 730¹ § 3 kpc poprzez zabezpieczenie roszczenia pieniężnego uprawnionego w sposób nadmiernie uciążliwy dla obowiążanej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Zażalenie zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Skarżąca nie podważyła uwiarygodnionego co do zasady charakteru roszczeń objętych zabezpieczeniem, choć zarzuty zażalenia poddają w wątpliwość, czy są one usprawiedliwione w zakresie i w wysokości wynikającej z wniosku.

Co do roszczenia o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia na wnioskodawcę nieruchomości objętej zapisem, słusznie skarżąca podnosi, że wątpliwy jest rzeczywisty przedmiot tego zapisu. Z uzasadnienia postanowienia Sądu Rejonowego w Poznaniu z dnia 30 marca 2012 r., stwierdzającego nabycie spadku po P. P. w całości przez B. B., wynika, że wolą testatora było objęcie zapisem tylko jednej działki w obrębie nieruchomości przy ul. (...) w B., choć na obecnym etapie postępowania i poruszania się w sferze faktów prawdopodobnych, a nie pewnych, nie sposób jeszcze przesądzić która.

Słusznie też podniesiono, że w związku z sądowym dochodzeniem zachowku przez spadkobiercę ustawowego, pominiętego w testamencie z dnia 2 października 2003 r., obowiążana może skorzystać z uprawnienia do stosunkowego zmniejszenia zapisu na podstawie art. 1003 i 1004 § 1 kc. Również ustalenie zakresu tego zmniejszenia przekracza ramy postępowania zabezpieczającego.

Wstępne badanie sprawy pozwala zatem wnioskować, że przedmiot zapisu jest węższy niż to wynika z wniosku i postanowienia o udzieleniu zabezpieczenia.

Nie podważył natomiast skarżący istnienia – również na zasadzie prawdopodobieństwa – interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia przedmiotowemu roszczeniu niepieniężnego zapisobiercy. Zgodnie z art. 730¹ § 1 kpc

wyraża się on w tym, że brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. W badanym przypadku wskazać należy na potencjalne niebezpieczeństwo spieniężenia przez obowiązującą nieruchomości objętej zapisem, realne w sytuacji kiedy ciąży na niej obowiązek zaspokojenia roszczenia o zachówek. Wprawdzie majątek spadkowy obejmuje także inne przedmioty spadkowe o wartości około 100.000 zł, to jednak nie daje to gwarancji, że obowiązująca, zgodnie z zapowiedziami, zaniecha wyzbycia się nieruchomości objętej zapisem, z tym skutkiem, że roszczenie obowiązującego nie będzie mogło zostać zaspokojone.

Ziściły się zatem pozytywne przesłanki udzielenia zabezpieczenia roszczeniu niepieniężnemu wnioskodawcy określone w art. 730 § 1 kpc.

Choć na obecnym etapie sprawy przyjąć należy, że przedmiotem zapisu nie jest cała nieruchomość przy ul. (...) w B., to wobec braku podstaw do wskazania której z działek on dotyczy, usprawiedliwione było ustanowienie zakazu zbywania i obciążania całej nieruchomości. Ograniczenie go do jednej z działek, nie chroniłoby interesu uprawnionego, gdyby w świetle całego zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego okazało się, że zapis dotyczył tej drugiej. Skoro przy tym skarżąca stanowczo zaprzecza by zamierzała wyzbyć się zapisanej nieruchomości, ustanowiony zakaz nie powinien być dla niej uciążliwy.

Co się zaś tyczy roszczenia pieniężnego o zapłatę wartości pożytków z rzeczy zapisanej (w postaci czynszu dzierżawnego), wątpliwe w świetle zarzutów zażalenia jest by było ono usprawiedliwione co do kwoty 270.000 zł. Zastrzeżenia budzi termin od którego uprawniony liczy wymagalność roszczenia – odnosząc go do momentu otwarcia i ogłoszenia testamentu. Przekonuje stanowisko obowiązanej, że w świetle przepisu art. 970 kc, w chwili otwarcia spadku powstaje jedynie zobowiązanie z tytułu zapisu zwykłego. Jest to też najwcześniejszy moment od którego zapisobierca może żądać wykonania zapisu. Dopiero żądanie przez wierzyciela spełnienia świadczenia pozwala na ustalenie terminu wykonania zobowiązania. Rozstrzygające dla stwierdzenia od kiedy uprawniony zapisobierca będzie mógł domagać się pożytków z rzeczy, będzie zatem ustalenie kiedy obowiązująca została wezwana do spełnienia świadczenia i w jakim terminie. Wstępna analiza sprawy wskazuje, że spadkobierczyni została wezwana do wykonania zapisu dopiero w październiku 2012 r., co bardzo znacznie obniża wartość roszczenia z tytułu pożytków.

Znaczenie zasadnicze ma jednak, że brak jest interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia temu roszczeniu w sytuacji, kiedy wnioskodawca twierdzi, a uczestniczka nie zaprzecza, że dzierżawca nieruchomości ((...) sp. z ograniczoną odpowiedzialnością w W.) w związku z postępowaniem o stwierdzenie nabycia spadku po P. P., uzyskał zgodę na składanie czynszu dzierżawnego do depozytu sądowego. W takiej sytuacji nie występuje zależność tego rodzaju, że brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia. Pożytki z rzeczy nie przypadają bowiem fizycznie obowiązanej, a są przechowywane na rachunku sądowym. Uprawniony będzie mógł zatem zaspokoić swoje roszczenie bezpośrednio z ulokowanych tam środków, z pominięciem majątku uczestniczki.

W tym stanie rzeczy wniosek o zabezpieczenie roszczenia pieniężnego wnioskodawcy poprzez ustanowienie hipoteki na przedmiotowej nieruchomości i zajęcie wierzytelności obowiązanej wobec dzierżawcy z tytułu czynszu nie zasługiwał na uwzględnienie. W tym też tylko zakresie zaskarżone postanowienie zmieniono, poprzez oddalenie wniosku uprawnionego (art. 386 § 1 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc). Bezzasadne w pozostałej części zażalenie oddalono, a to na podstawie art. 385 kpc w zw. z art. 397 § 2 kpc. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego z mocy art. 745 § 1 kpc pozostawiono orzeczeniu kończącemu merytoryczne postępowanie w sprawie.

Małgorzata Mazurkiewicz-Talaga Marek Górecki Jacek Nowicki